

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-04-06
Besvaras senast
2021-04-14 kl. 12.00

Till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2419 Åtgärder för att begränsa fusk bland studieförbunden

Genom forskningsrapporter om våldsbejakande extremism och antidemokratiska krafter har experter från Försvarshögskolan och Malmö universitet flera gånger stött på problemet med systematiskt missbruk av folkbildningssystemet som motverkar en demokratibaserad värdegrund. När fuskskandalen kring utbetalningar av miljonbelopp till studieförbund som fejkade deltagare dök upp fick det stor uppmärksamhet.

Staten delar varje år ut över 4 miljarder till folkbildningen. Hösten 2020 avslöjades Folkbildningsrådet med ett stort bedrägeri. Miljontals kronor har betalats ut till tio studieförbund runt Järvafältet i Stockholm; av dessa har åtta fuskat till sig bidrag. Enligt TV4 den 10 september visade det sig att det var fejkade deltagare och att pengarna misstänktes gå till finansiering av extremism och organiserad brottslighet. Signaler kom också att det finns omfattande fusk på andra ställen i landet.

Studieförbundens främsta företrädare gentemot staten är Folkbildningsrådet, en ideell förening vars huvudmän och medlemmar utgörs av studieförbunden och folkhögskolorna. Problemet är att de organisationer som ska motta bidragen också administrerar utdelandet. Det finns en oförmåga att hindra fusk och felaktiga utbetalningar, något som Riksrevisionen tog upp i en uppföljningsrapport 2015. Riksrevisionen rekommenderade att Folkbildningsrådet skulle kontrollera bidragen hårdare och att regeringen skulle ställa tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning. I rapporten konstateras också att Folkbildningsrådets fördelningssystem inte har fått de kvalitativa kriterier riksdagen beslutat om. Kontrollen är ineffektiv, och uppföljning och utvärdering belyste inte huruvida syftet med bidragen uppfylldes.

Riksrevisionens rekommendationer har inte hörsammats av Folkbildningsrådet, utan man har struntat i kraven, och argumenten för det är att alla de brister som påtalades finns kvar än i dag. Flera år senare. I stället tog Folkbildningsrådet själva initiativ till en egen granskning som utfördes av Erik Amnå, vars resultat visade att det finns allvarlig kritik mot studieförbundens demokratiska strukturer, syn på jämställdhet och andra grundläggande värden i vårt samhälle.

Trots detta har Folkbildningsrådet som organisation aktivt drivit opinion för fortsatt stöd till det kritiserade studieförbundet Ibn Rushd. Experterna Magnus

Ranstorp, Aje Carlbom och Peder Hyllengren har studerat förbundet, och de har konstaterat att Ibn Rushds medlemsföreningar bjudit in antisemitiska och våldsbejakande predikanter, vilket ledde till att Göteborgs stad stoppade sitt stöd till förbundet då även medlemsföreningar där bjudit in hatpredikanter, förespråkade olika arvsregler för män och kvinnor, bjudit in personer som förespråkade dödsstraff för att lämna islam och haft medlemsföreningar som är en del av den turkiska religiösa myndigheten Diyanet.

Ibn Rushd slår rutinmässigt ifrån sig kritiken, men inget annat studieförbund brottas med liknande grundläggande demokratiska värderingsproblem. Vid granskning av exempelvis Ibn Rushds årsredovisning framgår även att förbundet ackumulerar omfattande summor samtidigt som statsbidragen kontinuerligt ökar.

I FBR:s senaste rapport till regeringen berömdes den egna folkbildningsverksamheten, och Maria Graner underströk vidare: "Demokratin är inget som uppstår ur ingenting utan den är något vi skapar tillsammans genom samtal och engagemang i samhället. Här gör folkbildningen viktiga demokratistärkande insatser genom att man möjliggör möten mellan människor och främjar lärande och dialog."

Ett av grundkraven från riksdagen till Folkbildningsrådet är att säkerställa att demokratin stärks och utvecklas. Detta förefaller omöjligt om Folkbildningsrådet inte känner till vilka samarbetspartner/lokala föreningar som Ibn Rushd samarbetar med.

Utrymmet för fusk har inte begränsats. Folkbildningsrådet lever inte upp till de krav som riksdag och regering ställer för statliga bidrag till folkbildning. Man bör se till att alla studieförbund använder sig av en "krocklista" som i samverkan har tagits fram med studieförbunden. Alla studieförbund stryker de verksamheter som har en uppenbar bedrägligt-beteende-verksamhet på den så kallade krocklistan. Inget sådant studieförbund ska behålla verksamheten, då skattemedel ska respekteras.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till utbildningsminister Anna Ekström:

Vilka åtgärder ämnar ministern vidta så att utrymmet för fusk begränsas för studieförbund när det gäller att hålla olika ”fejkade” aktiviteter i lokaler som är svåra att kontrollera?

.....

Marléne Lund Kopparklint (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders